

Köves Slomó

ZSIDÓ SZAKADÁS – HAMBURGTÓL NAGYMIHÁLYIG

EURÓPAI ÉS MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ TÖRTÉNELMI
FEJLEMÉNYEK A HAMBURGI (1818–1820)
ÉS NAGYMIHÁLYI (1865) RABBINIKUS DISPUTA TÜKRÉBEN

NORAN LIBRO

Tartalom

Historiográfiai bevezetés	9
A történelem kereszthivatkozásai; A zsidó nép hosszú történelmének titka; A vallás szerepe a zsidó történelemben; A konzervatív–reformer ellentét teológiai alapjai; I. és II. rész – A teológiai alapok;	
III. rész – Európa első nagy konzervatív-reformer polémiaja;	
IV. rész – Nagymihály, a szakadás alkotmánya; V. rész – A nagymihályi polémia; A responsum részletek lefordítása; Személynevek;	
Kutatómunkám törekvései.	
 I. RÉSZ. Az Írott Tan és a Szóbeli Tan	
1. fejezet: Az isteni találkozás és az Írott Tan	23
A Tan közvetlen átadása; Mózes hitelessége; A Tóra hitelessége;	
A Tóra megmásíthatatlansága	
2. fejezet: A Szóbeli Tan	31
A magyarázat szükségessége; Az értelmezők; A Szóbeli Tan három összetevője	
3. fejezet: A vitázás formái	36
Vita a jogrendszeren belül; Vita a jogrendszeren kívül	
4. fejezet: A Szóbeli Tan leírása és a nemzedékek sora	41
A Misna; A Talmud; Nemzedékek egymásra épülése; A nemzedékek sora; A kodifikátorok; A <i>Sulchán Áru</i> ch	
5. fejezet: A szokások	53
A szokások csoportjai; A babilóniai és a szentföldi szokások;	
A ma létező szokásjogok; Helyhez vagy közösséghez kötött szokások	

II. RÉSZ. Szakadás és egység példái a zsidó történelemben

6. fejezet: Az ókori időszak 61
 Irányzatok kívül és belül. A korai történetek: Mózes és Korách, Dátán és Ávirám; A Próféták kora; Júdea és Izrael; Szekták az ókori Izraelben; A Szentély pusztulása és Jochánán ben Zákáj; Az ókori szekták utódai
7. fejezet: A középkortól az újkorig 69
 A zsidóság megosztottsága Reb Száádjá Gáon idején; Maimonidész és ellenzői; A 18. század álmissiásai; A haszidizmus; Haszidizmus Magyarországon

III. RÉSZ. Berlintől Hamburgig. Az első reform-konzervatív zsidó vallási polémia Európában, a rabbinikus irodalom tükrében

8. fejezet: Történelmi helyzetkép 79
 Új eszmék a középkor romjain; Társadalmi és államberendezkedési változások az eszmék nyomán; A nacionalizmus és a nemzetállamok kialakulása; A nacionalizmus hatása a zsidók emancipációjára; A politikai, illetve a kulturális nemzettudat; Az európai zsidóság a változások árnyékában; A belső igény a megújulásra, *Hászkálá* és Moses Mendelssohn
9. fejezet: A vallási szertartások reformja 88
 A halk ima eltörlése; Az ima héber szövegének megváltoztatása, lefordítása; Az orgona használatának bevezetése a szertartásba; A nők és férfiak közötti zsinagógai elválasztás eltörlése; A *bimá* előrehelyezése; Az esküvői baldachin, a chupá zsinagógában történő felállítása;
10. fejezet: A „rabbinikus” reform ideológiai csírái 94
 Berlin – Az első reformtemplom; Or Nogá és Nogá *cedek*; Libermann – a rabbinikus reformideológia kialakítója; Chorin – az első „reform-rabbi”; Mose Kunitzer – a félrevezetett óbudai bölcs
11. fejezet: Az első reformtemplom és „A szövetség szavai” 105
 A hamburgi templom – a végső töréspont; „A szövetség szavai” – a szakadás dokumentuma
12. fejezet: Az *Éle divré hábrit* főbb szerzői 109
 A bevezetés; Ákivá Éger rabbi; Más poznańi rabbik; Mordecháj Baneth; Más idős rabbik

13. *fejezet: Chátám Szofer – a pozsonyi „hadvezér”* 113
 Frankfurttól Pozsonyig; Első nyílt reagálása a reformra; Chorinnal való kapcsolata és a kiközösítés eshetősége; Schreiber rabbi tartalmi kritikái; Schreiber Mózes retorikája

IV. RÉSZ. Az 1865. évi nagymihályi „zsinat”

14. *fejezet: A nagymihályi gyűlés és előzményei* 125
 A magyar ortodoxia és neológia; A definíciók harca; Az 1863. évi Messiás-per; A rabbiszeminárium; A nagymihályi zsinat; Lichteinstein, a nagymihályi gyűlés kezdeményezője
15. *fejezet: A nagymihályi rendeletek – az ortodoxia alappillérei* 133
 A gyűlésen kibocsátott rendeletek; A rendeletek magyar fordítása; A haszid rebbe felhívása
16. *fejezet: A nagymihályi rendeletek szövegének értelmezése* 149
 A responsum irodalom jellegzetességei. A magyar ortodox rabbik retorikája; A nagymihályi rendeletek retorikája; A felelősség és a becsület; Az újítók és a „kölyökrókák”; Az istentagadók és az „ifjak”; Az idegen nyelv használata; A kigyó mérgének átka; „Jehudá az Íráson felül...”; A dátum
17. *fejezet: A tizedik rendelet* 157
 Az első kilenc és a tizedik rendelet témája; A rendeletek fő témája
18. *fejezet: Az aláírók bemutatása* 161
 Bevezetés; Az aláírók azonosításának nehézségei; A helységek adatai; A rabbik bemutatása; Bevezetés a héber aláírásokhoz; Az aláíró rabbik azonosítása; A haszid rebbe bemutatása; A levont következtetések; Táblázat; Térkép és szövevényes családi kapcsolatok; Névtáblázat

V. RÉSZ. A nagymihályi polémia

19. *fejezet: A rendeletek körüli polémia ideológiai gyökerei* 213
 Az emancipáció-ellenesség gyanúja; A változtatások mögötti szellemiség; Ami szabad ott, tilos itt...; Hamburg és Nagymihály; Miért csak kilenc pontból álltak a nagymihályi rendelet?; A szakadás filozófiájának retorikai alapjai

20. fejezet. A nagymihályi gyűlés neológ reakciói	222
A határozatok megjelenése és a reformer ellentámadások; A neológ teológia hiánya; Az emancipáció politikai megítélése; A reformirányzat hiánya Magyarországon	
21. fejezet. Ellenhangok az ortodox rabbik között	231
Lichtenstein előkészületei; Sík Mózes álláspontja Nagymihály előtt és után; „Idegen nyelv”: német vagy magyar?; Kórustemplom; Sík rabbi álláspontjának rejtélyei; Jakobovits érvei és magyarázata; Katzburg: haszid – nem haszid ellentét; A haszidizmus valódi álláspontja; Katz véleménye és annak kiegészítése; Hildessheimer ellenvetései	
22. fejezet. A valódi haszid álláspont	252
Halberstam rebbe: „a szakadás ... nagy ártalom”; Külföldi haszid rebbék; A haszid álláspont eredete	
23. fejezet. Végző	259
Végző az emancipációról és a szakadásról	
Jegyzetek	263
Bibliográfia	323
Forrásjegyzék; A Biblia és kommentárjai; Későbbi forrásanyagok, Felhasznált irodalom, Újságok és folyóiratok, Enciklopédiák, lexikonok, segédletek	

FÜGGELÉK

I. Kronológiai táblázatok	339
Fontosabb fejlemények Mendelssohntól a magyar emancipációs törvényig; Dátumok és fejlemények az emancipáció kérdésében; A nagymihályi rendeletek aláíróinak fellelhetőségi térképe; A nagymihályi rendeleteket aláíró rabbik családi kötelékeinek táblázata	